

27nde Post.

(Kuriositeter.)

Ubekjendt.

28nde Post.

(Havne.)

Herved Byen er en god Havn nok for de smaa Jagter, som her kan ankomme; men det er Byens store Skade og for dens Handlende en vanskelig og kostbar Sag, at udi Indløbet 1 Mil herfra ved Selsøe og Eschiltsøe er de fleste Tider neppe 3 Fod Vand. Dog som disse Grunde neppe ere $\frac{1}{4}$ Mil lange og derhos meget smale, saa kunde de letteligen gøres dybere, hvis nogen Bekostning derpaa blev anvendt. Thi efter Sigelse skal denne Rende i Dronning Margrethes Regieringstid for Søerøveri at hemme være opfyldt med Tømmer og Sten¹).

29nde Post.

(Told-, Losse- og Ladesteder.)

Denne Byes Toldstæd er ved Rørvig i Aads Herred 6 Mile herfra. Men Lossestædet er ved Frederichsund 3 Mile herfra, fra hvilket sidste Stæd alt det Tømmer og Bredder, som her til Byen ankommer, maa legges i Floder og saaledes bringes her op til Byen formedelst Indløbets Vanskelighed — — —. Alle Slags Bygningsmaterialier saa vel som dels andre Kjøbmandsvarer er dyrere her i Byen end udi Holbech eller andre til Handelen beqvemmere Søestæder.

30te Post.

(Kongelige Slotte.)

Her i Byen er et kongeligt Palais paa 2de Etager, fra hvilket man kan gaae lige udi Domkirken igiennem en Gevølbte — —. Samme Palais, som er fast i en Firkant, er indbyggt med 3de Længder grundmurede Huse, 1 Etage høye, udi hvilken ene Længde til Kirkegaarden logeres Hofdamerne, naar det Kongl. Herskab ligger paa

¹) Samme Sagn knyttes til andre Fjorde i Danmark, i. Eks. Holckenhavn fjorden. Det er ogsaa kendt i Hertugdømmerne.

Pallaiset; udi den øster Længde boer Slotsfogden, som haver en temmelig god Frugthauge derved til Brugelighed; udi den søndre Længde, hvorigiennem Indkiørselen er til Pallaiset, findes Værelser for endel af Embterne, item Staldrum til 12 Kongl. Heste, og derovenpaa er Magazinet for Amptstuen.

31te til 35te Post.

(Administrativ Inddeling. Rytterdistrikter. Grevskaber, Baronier og Herregaarde.)
Ubesvarede.

36te Post.

(Kirker og offentlige Bygninger. Købstadens Sigil.)

I Roeskilde findes den ypperligere St. Lucii eller Domkirken — —. Dernæst ligger her til Byen St. Ibs Kirke, takt nied Tagsten, men af ingen anden Beskaffenhed end en ordinaire Landsbyekirke, og til hvis Sogn endel Borgere samt 2de Bønder og Møllere ligger. Endnu ligger i og ved Byen Vor Frue Kirke, som er en kion Bygning og takt med Blye; den haver i for-dum Tider været en Sognekirke her i Byen, men siden Byen nu ikke er 10de Delen saa stor som i gamle Tider, da den var en Kongelig Residence, er nu ikkun en eniste Borgere, som ligger til det Sogn, Resten bestaar af Bønder.

Dernæst findes strax ved Domkirkens vestre Side Roeskilde Cathedralskole af Grundmur, hvorpaa logerer de 5 Hørere i Skolen; item Rectors Residence strax derved, som er af Bindingsværk, samt Regentzen, paa hvilken Conrector boer tilligemed nogle af Skolens Discipler, som der have frit Logement. Derved ligger Domprovstens Residence, hvilke Bygninger — — skal holdes vedlige af Domkirkens Midler. Ved Provsteresidencen paa den nordre Side af Domkirken findes et stort grundmuret Hus, som kaldes Conventhuset, og hvorudi aarligen 2de Gange holdes Lande- eller Provstemoede. — —. Paa Domkirkens nordre Side tet

ved Regentzen findes et Enkehus, som er skienket til 2de trængende Enkers fri Beboelse af sal. Frue Geheimeraadinde Meyer crone — —. Paa Domkirkens syndre Side er i dette Aar opbygget Duebrødre Hospital af Grundmur, hvorudi kan rommes over 20 Hospitalslemmer — —.

Udi St. Olufsgade ligger et lidet Hospital, som er stiftet Aar 1600 af Hr. Søren Olsen, daværende Præst til St. Lucia Kirke, udi hvilket er indrettet Boeliger og Værelser til 6 nødtrængende og husarme Fattige — —.

Ved den udi Høystsalig Kong Christian den 4des Tid afbrudte og ødelagte Graebrødre Kirkes Gaard ligger et Fattiges Hus, som er stiftet Aar 1581 af Hr. Jacob Ulfeld til Kaaxbølle; er nu af Grundmur, en Etage med Halm betækt, og hvorudi efter velbem. te sal. Herres Anordning 6 Fattige og Husarme skal have fri Boelig.

— — Udi Bredegaden ligger endnu et saadant Fattighus paa 8 Boeliger af Bindingsværk med Halmtag paa, som sal. Rigens Cancellar Arild Hvitfeld Aar 1591 haver stiftet, hvorudi nu kan rommes 16 til 20 Fattige; — — —.

Endnu findes et lidet Fattiges Hus ved Graebrødre Kirkegaard af Bindingsværk, takt med Tagsten, hvorudi kan rommes 6 à 8 Fattige, og holdes vedlige af de Fattiges Midler, siden ingen sær Foundation eller Gave derom er os bekiendt.

Nok er af Raadmand Hans Rasmusen Lange givet til 2de nødtrængende Enker et Hus bagved Skolen samt et Vænge; men derpaa er ingen Foundation forfattet. Dog nyder hver Enke foruden fri Hus 10 Rdlr. aarlig.

Raadstuen, som ligger ved Hr. Lauritzii (d. e. St. Laurentii) Taarn, er en kiøn nye Bygning af Grundmur, 2de Etager høy, opbyggt Aar 1735, hvortil Hans Kongl. Majt. allern. skienkede 1800 Rdlr. Den sidste Byens publicke Bygning er et Vagt- og Sprøitehus af Bindingsværk, een Etage, takt med Sten.

Endelig ligger udi Roeskilde Bye, dog paa Amptets Grund, det adelige Jomfruecloster.

— Roeskilde Byes Vaaben er en flagt Ørn.¹⁾

37de Post.

(Stedlige Arkivalia.)

Alle Byens betydelige og gamle Kongebreve ere tiligemed Raadstuen opbrendte Aar 1731 udi den store Ildebrand, og haves nu intet deraf.

38te Post.

(Antikviteter.)

Vide vi intet videre at svare — —, thi hvad der findes udi Domkirken, viser Historierne.

39te Post.

(Dialekt og Talemaader.)

Vores Byes Indvaanere bruge fast samme Ord og Talemaader som udi Kiøbenhavn.

40tyvende Post.

(Personnavne.)

Af ualmindelige Navne paa Mands- eller Qvindespersoner vide vi ingen her i Byen, med mindre Saxe, Orsea, Assle (eller Asste?) og Amie kan dertil hentydes, saasom ikkun een eniste Mandsperson og 2de Fruentimmere her i Byen vides hver at have de Navne.

Køge.

Indberetning 1735, dateret 1. September og underskrevet af W. Pederson, E. Jacobsen, P. N. Opleuf og I. Borrebye.²⁾

1ste Post.

Vedkommer ikke Kiøbstæderne — —.

¹⁾ Post 36 er forkortet. Udeladt er Oplysninger om Stiftelsernes Foundationer og nogle afsluttende Meddelelser om Roskildes velkendte Historie.

²⁾ Willads Pedersen, udn. 13. Sept. 1728 til Borgmester i R. † 28. April 1742. — Ebbe Jacobsen Byfoged 6. Juli 1711

2den Post.

Denne Byes Districts Handel og Negocie bestaar fornemmelig af Søefart og lidet Kjøbmandskab baade med Kornkiøb og Bonden /: saavel til Udskibning som til Consumering ved Brøggen og Brændevinsbrenden at afsætte i Byen og til omliggende District:/ og igien at debitere adskillige faa Kjøbmandsvarer til Landmanden og Byens Indvaanere. Dernest den Haandtering og Næring, som de herværende Haandverkere have, enhver i sit Brug, baade inden og uden Byen.

3die Post.

Byen har ikke tiltaget men aftaget, særlig paa en Tid af 40 Aar blevet jo ringere og ringere, hvortil haver været Aarsag: 1. Dels Havnens slette Tilstand. 2. Dels at Handel og Vandel blev tvungen, idet Kjøbstedmanden ei noget kan erholde for den Gield, en Bonde gør, førend Proprietairerne først er sked fuldkommen Fornøjelse, dels den Misbrug, som her gaar i Svang paa Landet med Brøggen og Brenden paa Landet, adskillige Kjøbmandsvarers Falholdelse udi Landsbyerne, saavel af de der boesiddende som omløbende Bissekræmmere og andre, item de Haandverksfolk /: andre end dem, hans Kongl. May.t.s allernaadigste Lov tillader:/ som paa Landet sig har nedsat og bruger deres Haandverk, hvilke allene Kjøbstæderne efter allernaadigste givne Privilegier skulde subsistere ved. Thi blev deslige Haandverksfolk, om de vil bruge deris Haandverk, imponerede at indfløtte udi Kjøbstæderne, kunde mange Gaarde og Huse, som staa ledige, vorde beboed, og Ejendommene igien komme nogenledes til sin Pris. — Endel store Gaarde beboes nu af dem, som ei nær til deres Brug behøvede saadanne, hvilket sker, fordi de vorder solgt for ringe Kjøb, da dog Kjøberen til Dels ikke i Længden er god for at holde

samt 16 Okt 1733 Viceborgmester; virkelig B. 25. Juni 1742. — Poul Nielsen Opleuf, Raadmand 2. Jan. 1728, † 1. Juni 1739. — Jens M. Borrebye 26. Nov. 1728 Raadmand og 14. Okt. 1735 By- og Raadstueskriver, † 17. Marts 1743.

samme vedlige, hvoraf da Følgen bliver denne, at de Tid efter anden bryder ned indvendig enten til at afhænde for Penge eller og til at forbedre og istandholde den Bygning ud til Gaden, som ei maa nedbrydes. 3. Dels af de Haandverksfolk paa Landet, item og andre, som ei ere Borgere, reiser omkring til Markeder med hvis de har forarbejdet og andet, som falholdes, hvilket meget betager Kiøbstædernes Beboere deres liden Fortieneste, som allerunderdanigst menes, de burde have — —.

Over alt haver denne Bye /: saavel som alle andre smaa Kiøbstæder, K i ø b e n h a f n nærmest beliggende:/ taget af ved det, Kiøbenhavn udi Trafique har taget til, hvor der er formuende Kiøbmænd, som kan anskaffe sig deres Varer fra første Haand, hvilket de i de smaa Kiøbstæder ei formaar, derfor ikke heller, uden i de Tider, Bonden ei kan føre sit Korn og andre Varer til Kiøbenhavn, noget til Landmanden kan afsætte, siden [de] ei af benevnte Aarsag kan holde et Kiøb med Kiøbenhavn.

Tillige falder og Udgifterne af denne liden Bye temmelig store, thi foruden Told, Accise og Consumption beløber de ordinaire Skatter og Paalæg /: til Byens Udgifter endel geistlige og andre Betienteres Lønninger, det Kongl. Vildts Befordring og andre fri Reiser samt Fattiges Underholdning :/ sig aarlig over 800 til 1000 Rdlr. Byen har og foruden Stenbroer Halvparten af tvende andre Broer, som gaar over Aaen, at vedligeholde, hvilke for faa Aar har kostet omtrent 400 Rdlr., som Byen endnu er i Gield for. Slige store Udgifter de bedste Borgere mest maa udrede, skjønt de flestes Evne og Kræfter ikkun er maadelig; de næst dem skal af yderste Flid stræbe, og de skal have daglig Udkomme. Resten af Borgere og Indbyggere ere Daglønnere og fattige Folk, der kuns lidet eller intet i Udgifter kan svare.

Saa, efterdi her igiennem Byen og i Særdeleshed over den ene Broe, som er muret, gaar en Landevej for hele Landet paa den Kandt synden Byen, item for dem paa M ø e n, F a l s t e r og L a a l a n d, som vil til K i ø b e n h a f n, om da ikke af hans Kongl. Mayt. Allernaadigst

maatte bevilges, at af alle Vogne, som kører igiennem Byen, noget lidet kunde betales, nemlig af en Bondevogn 1 Sk. og af en beslagen Vogn, Chaise eller Careet 2 Sk. danske, som udi Broeport til bem.te Broes Vedligeholdelse kunde betales — —.

Til denne Bye er og ingen Jorder enten til Høebiergning eller Sædeland, som dog alle andre Kiøbstæder haver til nogen Subsistence, men allene 6 à 7 smaa Ejendomsvenger, som forhen til Tobaksplantagie haver været brugte. Samme nu, formedelst Tobaken paa et Par Aar ikke har været at afsætte, med snart ingen Fordel bruges til Kornland, eftersom dessen (d. e. deres) særlige Indhegning og Lukke giver en stor Bekostning, item at de dertil brugende Heste baade Sommer og Vinter maa holdes paa Stald, fordi ingen Jord eller Græsning havestil Byen.

4de Post.

Hvad lidet som her ind- eller udskibes sker med egne og indenrigs Skibe, uden sielden det kan hænde sig, at nogle smaa Fartøyer fra Sverrig med Kalk og Tømmer ankommer. Og dependerer Skibsfartens Beskaffenhed til Dels af nest forestaaende Postes Besvaring, foruden at Handelen temmelig blev nedlagt i de Aar, Forbuddet varede paa de 4 Species¹⁾ Indførsel udi de smaa Kiøbstæder, der endnu ikke er eller saa hastig igien kan vorde oprettet.

2de Skiberomme (d. e. Skibe) er her til Byen, et paa 25 Læster, det andet paa 4½ Læst. Deres Fragt gaar mest paa Norge at føre Kornvarer did og igien hidbringe Sild, salt (Salt?) og tør Fisk, Tran og Tømmerlast med andet, som der falder. For det øvrige betiener de Handlende sig af Dragøes-Jagter, som løber imellem København og dette med Varer, som derfra kjøbes, nemlig Salt, Jern, Tiære, Stenkul og deslige. Ved samme Fartøyer de og lader hente Sild fra Aalborg og hvis (d. e. hvad) de behøver at Hør, Homle, Specerie og anden Smaakram fra Lübeck, som der tages paa Credit.

¹⁾ Jfr. pag. 127.

Andet end ommeldt er føres her ikke ind eller ud til at gjøre nogen Negocie med, hvilket Aar efter Aar aftager, saasom snart ingen Fremmede eller Norske nu hid søger. Det, som anlediger Kiøbmændene mest at betiene sig af Dragøes Fartøyer, sker for (d. e. fordi) samme er letgaaende og ved Høivande med en liden Part af Laften kan flyde ind. Thi Indløbet — formedelst Bolverkets Forfaldenhed — er saaledes tilskiølet, at ved maadelig Vande intet Fartøy kan flyde ind dybere end paa 4 à 5 Foed.

5te Post.

Angaaende Fabriqver og Manufacturer da haver her i Byen været et meget godt Seigldugsmanufactur — —.¹⁾

En Urtekræmmer boende i Kiøbenhavn, navnlig Christian Feddersen, har og her begyndt Fabriqve af Ulmerdug og Bommeside. Men hvorvidt samme strækker sig, eller om han derved finder sin Reigning eller ikke, er os ubevidst, efterdi Principalen bor i Kiøbenhavn; og fra hans Broder (jfr. pag. 125), som er Farver her i Byen, har man ikke nogen Efterretning kunnet bekomme, skjønt han er bleven anmodet /: helst til bem.te Fabriqve 2de Gaarder haves i Brug:/ at tilkiendgive, hvad derved maatte være at erindre.

Her er ellers god Leilighed til adskillige Manufacturers Indrettelse samt Kiøbmandskabsbrug, særdeles paa den synden Side, hvor Aaen omzirkler Byen. Aarsagen, som sligt holder tilbage, vide vi ei andet at foregive, end at Middel og Formue til Forskud samt behøvende Privilegie mangler.

Ellers er her ved Byen i de faa Eiendomsvenger og Hauger, som findes, samt fremmet Fæste- og Leiejord, Byen nærmest beliggende, paa en 12 à 14 Aarstid blevet plantet et anseelig Quantum af Tobak, som mest har opholdet nogle Familier og givet Anledning til at en stor

¹⁾ Vedlagt er en Beretning fra Manufakturets Indehaver, Johannes Rasmussen. Denne, saavel som Magistratens Meddelelser, udelades, da alt er udførligt omtalt i A. Petersen's Køge Byes Historie p. 43 ff.

Mengde af Arbeide, og fattige Folk derved har haft Levebrød. Ja, dersom bem.te Plantagie ikke her var bleven anlagt, havde Byen endnu været i meget slettere Tilstand, end den findes. Men nu begynder ermeldte Plantagie merkelig at aftage, fordi Tobakken paa et Par Aars Tid ikke som forhen har været at debitere til K i ø b e n h a f n og andensteds her i Landet, hvorfor nogen i dette Aar alt har ophævet Plantagien. Forunderligt er det, at siden hans Kongel. May.ts allern. Forbud skete paa den ordinaire Tobaks Indførsel, som er det Slags, her plantes, har Tobakken ei været saa begiærlig [efterspurgt] som tilforn, ihvorvel man sikkerlig giorte sig de Tanker, at berørte allern. Forbud skulde effektueret saa meget, at Tobakken derefter mere skulde blive søgt, og det i K i ø b e n h a f n værende store Forraad af den Sort Tobak engang taget Ende.

6te Post.

Her findes i Byen privilegeret:

2de Vertshusholdere, Raadmand Jens Borrebye og Engel Maria sal. Hans Hendrich Fiches.

2de Farvere, Casper Feddersen og Mathias Mørch.

1 Appotecher navnlig Adolph Drøge.

1 Chirurgus eller Barberer navnlig Jochum Henrich Carstin.

Og endelig et Priviligie lagt til Raadhuset, at de, som samme beboer, maa udsælge og udtappe alle Slags Vine, Brendevin, Øl og andre Drikkevarer saavel i Fustagier som smaa Maal.

Alle fornevnte Priviligier lyder paa Livstid, saalænge enhver sig vedbørlig forholder, dog Barbeerens med dette Tillæg, at ingen flere af den Profession sig her maa nedsætte.

7nde Post.

Af Kiøbmænd og Kræmmere /: men i Henseende til Næring og Evnes Slethed for de fleste kan rettere siges

Smaakræmmere, efterdi de, som bruger Kiøbmandskab og holder Krambod, haver tillige grove Varer, Specerie og andre Smaakram, item brygger Øl og brender Brændevin og samme falholder, saasom Handelens Ringhed bringer med sig, at i denne liden Bye maa de bruge alle Slags: / er i Tallet 16 à 17, hvoriblandt findes 6 à 7, som kan regnes for Kiøbmænd og er af nogenledes Vilkaar. De øvrige lever mest ved Credit og er dels af maadelig og dels af ringe Tilstand. Haver ikke noget Laug eller Societet.

Haandverkere findes efterskrevne, der nærer sig nogenledes og de fleste af maadelig Tilstand:

De, som haver Laug, nemlig:

Bagere 4.	Skomagere 22.
Snedkere 3.	Klein- og Grovsmedde 8.
Møllere 7.	Handskemagere 6.

Linnedvævere 6.

Hernoruden er oprettet et Brandlaug, som bestaar af 24 Persone, hvoriblandt findes alle Slags Haandverksfolk og andre. — Item og et Vognmandslaug, som nu er 10.

De, som er udi Laug i K i ø b e n h a v n eller anden Steds her i Landet:

1 Kaabersmed.	1 Kandestøber.
2 Glarmestere.	3 Felberedere
4 Hattemagere.	

De, som ingen Laug haver:

Tommermænd, Slagtere, Murmestere /: af Murmester haves Mangel og kunde nok en god Mand leve her, som havde Evne til at holde Folk: /, Bødkere, Pottemagere og Hjulmænd. Dels af disse sidste har lært deres Haandværk og dels ved det, de har været Haandlangere [og] siden paataget sig at arbeide som Mestere, hvorfor de ikke har søgt Laugsoprettelse (!).

Endnu er endel Borgere, som kiøber lidet Korn, gjør det i Malt, brøgger og brender samme og det igien udsælger, nogle af maadelig og nogen af ringe Evne. Resten af Indbyggerne ere Daglønnere og fattige Folk, som udgjør et ligesaa stort Tal som alle de andre.

8 n d e P o s t.

Betreffet allene Landvæsenet.

Sluttelig insinueres underdanigst herved de os fra Borgerskabet tiistillede Forslage og Betænkninger — —, som vi med dem kan attestere at være i Sandhed og rettelig foredraget — —.

De nævnte Bilag bestaar af Indberetninger fra de forskellige Haandværkere samt en Beretning fra Byens Købmænd. Af de første meddeler vi kun korte Uddrag, da Klagerne over Landprang og Fuskere er i Overensstemmelse med de under Roskilde anførte. Maaske er dog Køge Borgeres Klageraab lidt mindre højlydt, hvad sikkert skyldes, at Byen ikke som Roskilde var hærget af svære Ildebrande Vedlagt er ligeledes i Afskrift en af Køge Magistrat til Stiftamtmand J. L. v. Holstein i 1731 indsendt Redegørelse for Borgerskabets økonomiske Tilstand som Svar paa Stiftamtmandens Forespørgsel af 9. Okt. s. A. Denne udelades her, da Indholdet omtrent falder sammen med Relationerne af 1735 og Stoffet desuden er meddelt i Uddrag af A. Petersen (Køge Byes Historie. Aktstykke Nr. 91 og p. 127—8).

Indberetning fra Købmændene, underskrevet af Thøger Rosenberg, I. P. Copmann, R. Mariager, Ebbe Fich, Andreas Flindt, Johan Schwartz og C. D. Willadsen.

Der fremføres de samme Klager, som Magistraten ovenfor har refereret. »Lider vi fattige Kiøbmænd stor Skade ved de 4 Species Handling, nemlig Salt, Vin, Tobak og Brendevin, af Kiøbenhavn's Kiøbmænd. Aarsagen dertil er denne: Da Hans Kongl. May.t havde den særdeles Naade for Smaastæderne ved seneste udgivne Toldrulle, at hvad som udførtes fra Kiøbenhavn af ovenbemeldte 4 Species til Smaastæderne, skulde ei betages mere af end den $\frac{1}{3}$ -Del Told, paa det vi kunde holde Kiøb med dennem. Mens vi daglig erfarer af Landmanden, at baade Prester, Fogeder, Forpagtere og Bønder kiøber i smaa Qvantiteter i Kiøbenhavn, nemlig halve og hele Tønder Salt saa vel Skepper, ligeledes halve og hele Anker Vine og Brendevine, som ved Portenes Udføring bliver dem godtgiort paa deres Oplag,

hvorudover de da ei svarer mere i Told deraf end den ovenbemeldte $\frac{1}{3}$ -Del, hvorfor da Kiøbmændene i Kiøbenhavn kan give Landmanden bedre Kiøb end vi andre, saa at vi derover daglig svækkes og ruineres — —. Næringsens Drift lider og stor Skade, i Henseende at naar en Kiøbmands Tierner har udstaaet sine Drengenaar, tager da strax derpaa sin Afsked hos sin Husbonde og setter sig ned enten strax ved ham eller andensteds i Byen, gjør sig da Credit paa nogle Hundrede Rdlr., trækker saa Bonden til sig formedelst godt Kiøb, ja somme Tider giver det Kiøb paa Varerne, som han selv ikke eier dem for, [for] derved at tage Næringen fra andre, hvorover Handlingen forringes, Kiøbmændene ruineres, saa at de unge forderver dem selv, de andre derved bliver fordervet, og endelig til Slutning alle forarmes, hvilket ei paa anden Maade kan hemmes uden ved et Kiøbmandslav, som vi haaber allerunderdanigst maatte af hans Maj:t os blive bevilget.

Er det ligeledes med Sukkerfabriqven i Kiøbenhavn. De sælger i enkelte Topper til Landmanden for den samme Pris, som Kiøbmændene kiøber det fore i Partier, hvorudover at vi ei kan have nogen Aftrek derpaa. Og som Kiøbmændenes Handel bestaar i grove Varer — —, som mest behøves af Landmanden og daglig dertil trenger, [og] Bonden ikke alletider haver Penge at betale med, men [Kiøbmændene] ofte maa borge hannem og derover tit bliver bedraget, omendskiønt mangan en vel kunde betale, men tør vel beraabe sig paa, at man dennem ikke tør søge ved Lov og Ret, hvorudover Handlingen derved forringes. Efter da Bonden ei saa ofte kan blive assisteret med det, han behøver, foraarsages da, at hans Jord om Vaaren ligger udyrket eller silde og ilde dyrket, for (d. e. fordi) han ingen Credit haver, og saaledes lider baade Landmanden og Kiøbmanden. Men kunde vi fattige Borgere nyde den allernaadigste Frihed igien at søge Bonden, naar vi efter Loven holdt rigtig Bog og aarlig Afreigning, var det en stor Hielp. — —.«

Haandværkernes Relationer.

Snedkerlavets Mestere: Hans Larsen, Rasmus Olsen og Jens Hansen.

Skomagerlavet. Indberetningen er underskrevet af Oldermænd Arent Mortensen, Olle Treelssen, Hans Jørgensen, Hans Børresen, Christen Christenssen, Jens Jensen, Abraham Pedersen Mandel (?).

Bl. a. klager de over, at der til »Markederne kommer Skomagere fra Fyen, som giver et overmaade godt Kiøb paa deres Arbejd — —, hvilke fyenske Skomagere ere Aarsag til en Del af vores Ruin. Ja de lader sig endda ikke dermed være nøjet med det, som de kan selge paa Markederne, men kører omkring i Landsbyen i 2 å 3 Uger og selger — —«.

Smedelavet. Grovsmedde: Jens Pedersen, Michel Rasmussen, Siuert Andersen. Kleinsmedde: A. Knudsen, A. Jensen, Hans Jørgen Reimer, Hans Jørgen Grønvei (?) og Ditmer Jacobssen.

Skrædderlavet. Oldermænd Mathias Hansen, Rasmus Jørgensen, Peder Jensen, Niels Jensen Bang og Gri[g]ers Smidt.

Handskemagerlavet. Oldermænd Niels Jensen, Abigael sal. Rasmus Frandsens, Peder Madsen Frisk, Jesper Christiansen Smidt, Morten Nielsen Rjber og Niels Knippel.

Væverlavet. Oldermænd Johan Pedersen, Peter Kohlhagen, Just Christop Reichenbach, Andres Falkenberg, Gottfried Wagener og Jacob Andersen Munch. — Ved Herregaardene »befindes i de Huse, som Herska-

berne derved haver ladet opbygge, Vævere, der fører fuld Værksted med 4 Væve og bliver kaldet Hofvævere — —«.

Sadelmager: Jørgen Daudt.

Bødkerne, Arrend Christensen Pillep Smit, Lars Svensen, Peder Christensen og Johannes Kristensen, ansøger om at »maatte nyde Laug og Laugsrettighed«.

**Indberetning 1743, udateret, underskrevet af Jan von (1)
Deurs, Friderich Ehlers og Christian Larsen.²⁾**

11te Post.²⁾

(Mineralier og Naturalier.)

Ved Strandbredden af Kiøge Bugt falder noget Rav, som fattige Børn undertiden opsamler, dog ikke udi store Stykker eller i nogen Mængde. Ellers haver en her i Byen boende Peruquemager, navnlig L'etant, berettet, at han for nogle Aar siden her ved Strandbredden haver funden en meget glimrende Sten, hvilken til Hendes Maj. Dronningen skal være overleveret, og skal en Jøde for samme Sten have budt hannem 8 Rdr.

14de Post.

(Fiskeri.)

Endskiønt Kiøge By ligger tæt ved Havet, saa ere her dog siælden Strandfisk til Kiøbs, hvilket om det kommer af Havets Fattigdom eller Indvaanernes, der ikke haver Evne at bekoste Fiskeredskab, man ei med Vished kan sige. Dog haver de faa Fiskere af denne Bye om Efterhøsten i de 2de sidstafvigte Aar fanget en temmelig Del Sild i den herved liggende Strand, som i nogle Aar tilforn ikke skal være skeet.

¹⁾ Jan van Deurs, Borgmester i Køge 24. Maj 1743, entlediget 1. Okt. 1767. — Frederik Ehlers, Raadmand samt By- og Raadstueskriver 11. Maj 1743. — Christian Larsen, Raadmand og Byfoged 24. Maj 1743.

²⁾ De udeladte Poster er ubesvarede.

16de Post.

(Vejrlig.)

Luften her i Byen er temmelig sund, dog meget kaald, helst naar Vinden staar ind fra Østersøen, hvilken Vind ogsaa foraarsager Røg i Husene, eftersom ved Østenvind de fleste Skaarstene her i Byen ikke vil trække.

18de Post.

(Indvaanernes Egenskaber og Inklination.)

Siden Fattigdom nu i mange Aar stedse haver hærsket i denne Bye, saa er den og bleven her ligesom et Essentiale, og da kan man kalde Nød, Trang, Gield og andre af Fattigdom flydende Gienvordigheder disse Indvaaneres Egenskaber. Deres Inklination ytrer sig ikke i noget særdeles, uden i det, som alle i Almindelighed attraar, nemlig at forbedre deres slette Omstændigheder, hvorfor de fleste søger at forhverve deres Brød ved Haandverker, hvoriblandt Skoemagerlauget er det største —. Desuden er her og nogle, som flikke paa det forfaldne (forefaldende?) Kjøbmandsskab, men at de dermed ikke synderlig kan komme afsted, skal forvolde den ringe Del, som de smaa Stæder haver i Negotien med Fremmede. — Denne Byes Indvaanere — — kan omtrent regnes for 300. Og befindes udi Kirkebogen fra Aar 1740 til 1743 incl. her at være føde 194, men døde 247.

22nde Post.

(Aaer.)

Synden for denne Bye flyder en temmelig bred Aae, som kommer fra Ringsted og den Egn i Landet og har vel sit Udløb i Stranden her ved Byen. Men da Havet ved nogle visse Vinde jævnlig drives herind, blander det sig saaledes med denne Aae, at dens Vand her ved Byen de fleste Tider er meget mere salt end fersk, hvilket, saavel som at Vandaarerne i Jorden af dette Terrein ere salte og følgelig Brøndene af samme Beskaffenhed, forvolder, at denne Bye lider Mangel paa godt fersk Vand, hvilket den ikke kan faae uden paa Vogne at lade det hente paa en herfra noget mere end en Fjerdingsvej liggende Landsbye kaldet Aas h ø y. — Bemeldte Aae kan ikke

kaldes fiskerig, saasom derudi ikkun nogle faa Aborrer undertiden kan faaes. Ellers findes der ogsaa en Slags Fisk kaldet Løge.

24nde Post.

(Mærkværdige Kilder.)

Paa et Par Bøsseskuds Distance fra denne Bye straks ved *Gammel Kiøgegaard*, er en liden Kilde, som i saa vidt kan siges mærkværdig, efterdi deraf daglig hentes Vand til godt Folk her i Byen, som finder Smag i The, og siden samme Kilde er det eneste Sted, hvor fersk Vand nærmest ved denne Bye kan faaes.

28nde Post.

(Havne.)

Havnen her ved Byen haver for mange Aar siden efter endnu levende gamle Folks Beretning været i saa herlig en Stand, at store hollandske Fløiteskibe¹⁾ med deres fulde Ladning derudi have kunnet baade ind- og udløbe; men siden er den med Sand og Grus saaledes bleven opfyldt, at nu en Pram paa 40 Td. derudi neppe kan indløbe, hvilket forhindrer fremmede og andre Skibe at legge her ind til Byen, da de udenfor ikke kunde ligge sikker, naar *Østersøen* ved Storm er oprørt.

29nde Post.

(Told-, Losse- og Ladesteder.)

Ved denne Kiøbstæd er et Toldstæd.

36te Post.

(Kirker og offentlige Bygninger. Købstadens Sigil.)

Kiøge Bye har efterskrevne publiqve Bygninger: En temmelig smuk Kirke, dog nu gammel og indvendig noget forfalden, kaldet *St. Nicolai Kirke*.

Closterkirken, hvorudi tilforn er holdt Prædiken i Pesttid, hvilken nu er brøstfældig.

De Fattiges Boder, kaldet *Steenboderne*, indrettede til 12 Værelser og ere udi hver Værelse 2de fattige Lemmer, som nyder den Del, der til dette Sted er henlagt.

¹⁾ En Slags Tremastere.

Paa et Sted, kaldet F e n n e d i g e t, ere ligeledes be-
liggende 4 Vaaninger til fattige Lemmer.

Den latinske Skoles Huse, hvorudi er Skolen,
Logements for Rector og 2de Hørere, hvilke Huse ere
noget forfaldne.

En Residence for Capellanen.

En Boelig for Klokkeren, hvor der over Døren findes
med gammeldags Bogstaver udhugget saaledes:

Christus vincit Om hielv Gud og Sanct Nilous

ved Enden staar en udstrakt Haand.

Et af Grundmur opbyggt Raadhus paa 13 Fag udi
Længden, 2 Etager høy, som i gamle Dage skal have haft
herlig Anseelse, i hvis store Sal mange adelige Folks
Bryllupper skal være holdte; og findes paa en Del Ruder
i Vinduerne adskillige adelige Navne og Vaaben med for-
anderlige og smukke Couleurer indbrændte. Ellers hæn-
ger i Raadstuen en stor Musqueton med Messingløb og
et stort Sværd¹⁾; men hvad deres egentlige Bemærkelse
og Omstændigheder ere, have vi ei kunnet faa nogen Ef-
terretning om. Udenpaa Raadhuset er en Uhrskive, saa og
malet denne Byes Vaaben, som bestaar af et Taarn, hvor-
ved er en Broe; midt over denne Broe staar en Krone og
over den en Haand af en Skye, men over Enden af Broen
et Kaars. Rundt omkring dette Vaaben staar disse Ord
saaledes: KIØGE. BUS. (!) INDSEIGEL. 1574. Men
Oprindelsen og Anledningen til Delene af dette Vaaben
ere os ubekjendte, saa vi derom ikke kan give den Op-
lysning, som vi underdanigst ønskede og udi Raadstuens
Documenter ei er at finde.

37te Post.

(Stedlige Arkivalia.)

Ligeledes følger herhos en kort Fortegnelse paa de
gamle Kongebreve eller Privilegier, som findes i Kiøge
Byes Archiv:

1) K o n g H a n s e s forundte Privilegium paa Kiøge
Bye, dateret Nestved 5te Peders Dag 1486.

¹⁾ Rettersværdet?

2) Kong Friderich den 2dens aabne Brev
 — — — —, dat. Nyekiøbing Slot den 18de Julii Ao.
 1570. (Jfr. Kancelliets Brevb. 1566—70 p. 602.)

3) En Dom, afsagt af Kong Christian den 4de,
 at Kiøge Bye ingen Rettighed skal have paa Synden-
 siden Aaen, dat. 1. Augusti Ao. 1590.

4) Printz Christian den 4des Election
 1608 (!)¹⁾.

Resten, 5) til 21), alle Kongebreve fra Tiden op til 1731, ude-
 lades

¹⁾ d. e. Chr. d. 4des Søn Christian.